

“Samen sterk voor leerlingen met autisme”

De samenwerkingsverbanden PO en VO in de regio Helmond Peelland slaan de handen ineen om beter tegemoet te komen aan de behoeften van leerlingen met autisme (ASS). Een breed samengestelde projectgroep werkt aan maatregelen die ertoe moeten leiden dat meer ASS-leerlingen doorstromen naar het reguliere vo en daar hun schoolloopbaan óók afmaken. Marja van Leeuwen, directeur van het samenwerkingsverband VO en Erik Wissink, coördinator van het samenwerkingsverband PO, vertellen hoe de regio daaraan werkt.

Visie en uitgangspunten

Relatief veel leerlingen met autisme

Wissink: “We zitten hier in de zogenaamde ‘Brainportregio’. Uit onderzoek blijkt dat hier veel meer leerlingen met autisme wonen dan in andere delen van het land. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat hier veel ict- en techniekbedrijven zijn gevestigd, zoals Philips. Meerdere onderzoeken laten een relatie zien tussen autisme kenmerken en deze beroepsgroepen. Op scholen in onze regio zitten dus ook relatief veel leerlingen met autisme. We zien veel leerlingen met ASS stranden in het regulier onderwijs. Op de basisschool lijkt het soms nog wel te gaan, maar in het vo worden sommige problemen goed zichtbaar. Daarom is het belangrijk dat we heel goed kijken hoe we juist deze leerlingen beter kunnen ondersteunen in het reguliere onderwijs, zeker bij de overstap naar het vo.”

Zoveel mogelijk regulier

Van Leeuwen: “Belangrijke uitgangspunten zijn natuurlijk dat zoveel mogelijk leerlingen thuisnabij onderwijs volgen, zo mogelijk in het regulier onderwijs. Uit [onderzoek dat het Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant](#) in opdracht van vier samenwerkingsverbanden in onze provincie heeft uitgevoerd, blijkt dat we de overstap van po naar vo nog beter kunnen stroomlijnen. Zo zorgen we ervoor dat meer ASS-leerlingen met gerichte maatregelen van scholen goed regulier onderwijs kunnen volgen. We willen zo de verwijzing van deze leerlingen naar het speciaal onderwijs terugdringen.”

Marja van Leeuwen, directeur van het samenwerkingsverband VO en Erik Wissink, coördinator van het samenwerkingsverband PO

Eerst kennis en bewustwording

Van Leeuwen: "Het is belangrijk dat leraren zich iets kunnen voorstellen bij autisme. Het Autisme Steunpunt verzorgde een bijeenkomst over autisme, waar onze vo-zorgcoördinatoren onder andere een ervaringsspel deden. Ze werden in een zeer chaotische situatie gebracht met heel veel prikkels. Aan den lijve ervoeren zij dat het dan ontzettend moeilijk is om je te concentreren op een taak. Dat gaf veel inzicht, begrip en bewustwording. Aan die bewustwording moeten we nog meer gaan werken, bij leraren en bij begeleiders." Wissink: "Daarmee draag je ook bij aan bestrijding van vooroordelen en stereotype beeldvorming over autisme. We moeten af van het 'Het Rainmanbeeld', dat helaas nog steeds bestaat."

Loskomen van labels

Van Leeuwen: "Niet het label 'autisme' bepaalt hoe we met deze leerlingen om moeten gaan, maar de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Er zijn enorme verschillen tussen leerlingen met autisme, dus hun ondersteuningsbehoeften verschillen ook sterk. Het valt niet mee om labels los te laten, omdat mensen gewend zijn om in labels te denken en financiering in het verleden vaak was gekoppeld aan een label. Daar moeten we van af. Het gaat om de vraag: wat heb jij nodig?"

De praktijk

Vorbereiden en toerusten

Wissink: "Allereerst is het belangrijk dat basisscholen al vroeg beginnen met de voorbereiding op het voortgezet onderwijs. Het is voor deze leerlingen heel belangrijk dat zij weten wat hen te wachten staat. Daarnaast moeten zij daarvoor goed worden toegerust, bijvoorbeeld door vaardigheden te trainen, die in het vo belangrijk zijn en waar veel ASS-leerlingen moeite mee hebben, zoals plannen en organiseren. Een warme overdracht is zeker voor deze leerlingen ontzettend belangrijk."

Welkom heten en blijven begeleiden

Van Leeuwen: "De vo-school moet de ASS-leerling dus van harte welkom heten en de begeleiding geven die hij nodig heeft. Dat klinkt eenvoudiger dan het is. Vo-scholen moeten accepteren dat deze leerlingen vaak zijn gebaat bij bepaalde aanpakken of methodes, bijvoorbeeld werken met een geluiddemper of op een rustige plek. De school moet bereid zijn dit te faciliteren. En wat heel belangrijk is: ook als het goed gaat in het vo, moet de begeleiding doorgaan. Het is nooit 'klaar', want autisme gaat nooit over. Daardoor lopen mensen met autisme gedurende hun ontwikkeling steeds weer tegen andere specifieke problemen aan."

Projectgroep

Wissink: "We hebben een projectgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit het po, vo, so en de samenwerkingsverbanden. Deze groep heeft de opdracht om de aanbevelingen van het onderzoek te vertalen naar de praktijk: hoe kunnen we de aansluiting po-vo voor ASS-leerlingen verbeteren en hen goed begeleiden in het reguliere onderwijs? Naast algemene afspraken en procedures, zullen scholen de begeleiding van deze leerlingen natuurlijk ook zelf invulling moeten geven. Dat alles kost tijd. Streven is dat we in mei 2017 beginnen met de implementatie."

Resultaten

Van Leeuwen: “De resultaten van de projectgroep zullen ertoe leiden dat aanmerkelijk meer ASS-leerlingen met succes regulier onderwijs volgen. Maar het zal ook een mooie ‘bijvangst’ tot gevolg hebben, want wat goed is voor leerlingen met autisme, is vaak goed voor álle leerlingen. Denk aan een warme overdracht, aan structuur en begeleiding op maat.”

Aandachtspunten

Naobers

Wissink: “Het is noodzakelijk dat we dit als samenwerkingsverbanden po en vo samen, als goede naobers, oppakken. Een goede doorgaande lijn is essentieel.”

Bottom up

Van Leeuwen: “We vinden het belangrijk dat dit proces zoveel mogelijk bottom up wordt vormgegeven. Daarom bestaat de projectgroep uitsluitend uit mensen die werken in de praktijk. Wij staan als opdrachtgevers langs de zijlijn.”

Geaccepteerde, onafhankelijke expertise

Wissink: “Het is belangrijk dat het proces wordt begeleid door iemand die onafhankelijk is en die veel expertise heeft op het terrein van autisme. Daarom hebben wij de begeleiding van dit traject uitbesteed aan het Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant.”

Bestuurlijk draagvlak

Van Leeuwen: “Omdat dit raakt aan de autonomie van de scholen, is het belangrijk commitment van de schoolbesturen te hebben voordat je begint. Dat kost tijd, maar het is het waard om die tijd te nemen.”

Tips

- Trek als samenwerkingsverbanden po en vo samen op.
- Zoek een onafhankelijke partij die expertise heeft op het gebied van autisme en zet die in om het proces te begeleiden.
- Neem de tijd. Werk eerst aan bestuurlijk draagvlak en aan kennis en bewustwording van de problematiek in de scholen.
- Ontwikkel de werkwijze bottom up: laat het ontwikkelwerk uitvoeren door de mensen die het moeten doen. Zorg voor deskundige begeleiding.

Meer informatie:

Marja van Leeuwen
m.vanleeuwen@swv-peelland.nl

Erik Wissink
e.wissing@swv-peelland.nl

Autisme Steunpunt Zuidoost-Brabant
www.autismesteunpunt.nl

